

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Кафедра загальної та клінічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
«_____» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В 17.1 « ПЕРИНАТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОЛОГІЯ МАТЕРИНСТВА»

за освітньо-професійною програмою «Психологія»

Перший (бакалаврський) освітній рівень

галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**

спеціальність **053 «Психологія»**

спеціалізація

факультет **філософський факультет**

Івано-Франківськ – 2017 р.

Робоча програма навчальної дисципліни **«Перинатальна психологія та психологія материнства»** для студентів галузі знань **05 «соціальні та поведінкові науки»**, спеціальності **053 «Психологія»** за освітньо-професійною програмою **«Психологія»** за першим (бакалаврським) освітнім рівнем – 2017. – 22 с.

Розробники: Гасюк Мирослава Богданівна, професор кафедри загальної та клінічної психології, кандидат психологічних наук, доцент;
Карпюк Юлія Ярославівна, доцент кафедри загальної та клінічної психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної психології філософського факультету

Протокол від “20” вересня 2017 р. № 2

Завідувач кафедри
доктор психологічних наук,
професор Москалець В.П. _____ (_____)
“20” вересня 2017 р.

Схвалено методичною комісією факультету.
Протокол № 2 від « 19 » жовтня 2017 р.

Голова _____ (Пятківський Р.О)
“19” жовтня” 2017 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 6	Галузь знань <u>05 соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
Модулів 1–	Спеціальність 053 психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів 1–		3	3
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин 180		5	5
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –3 самостійної роботи студента -3	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
		30 год.	-
		Практичні, семінарські	
		30 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
120 год.	-		
Мова навчання: українська		Індивідуальні завдання: .	
		Вид контролю: 3-й курс – залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/2
для заочної форми навчання – 1/3

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

- розкрити особливості роботи психолога з сім'єю у період очікування дитини;
- донесення до студента теорії пренатальної психології та основ практичного застосування новітніх досліджень.

Завдання вивчення дисципліни:

- ознайомити студента з новітніми теоретичними досягненнями у галузі перинатальної психології та психології материнства;
- навчити основним практичним підходам у роботі з сім'ями у період очікування дитини;
- навчити студента основам консультативної діяльності у перинатальних закладах;
- ознайомити з основними підходами у роботі з кризами становлення материнства.

Загальні компетентності:

- ✓ здатність і готовність мислити критично, системно; розуміння основних теоретичних понять, термінів, законів та закономірностей перинатальної психології;
- ✓ здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності;
- ✓ знання юридичних та морально-етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись їх;
- ✓ професійне володіння соціально-психологічними механізмами взаєморозуміння та взаємовпливу і здатність ефективно застосовувати їх у професійному спілкуванні;
- ✓ здатність діяти на основі етичних міркувань, емпатії, толерантності.
- ✓ здатність використовувати навички інформаційних і комунікаційних технологій;
- ✓ здатність генерувати нові ідеї, проявляти креативність у вирішенні проблемних ситуацій;
- ✓ здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові (спеціальні) компетентності:

- ✓ здатність і готовність аналізувати та моделювати психологічні феномени перинатального періоду та їх динаміку;
- ✓ розуміння особливостей психології сім'ї у період планування та виношування дитини;
- ✓ знати особливості становлення материнської ідентичності жінки;
- ✓ знати особливості становлення стосунків жінки з ненародженою та новонародженою дитиною;
  - ✓ володіти теоретичними основами новітніх досліджень консультативної діяльності перинатальних психологів;
- ✓ здатність і готовність добирати й застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій;
- ✓ вміння консультивати сім'ю у період планування, виношування, народження дитини;
- ✓ вміння консультивати сім'ю з новонародженою дитиною;
- ✓ вміння консультивати жінку у кризові періоди становлення материнської ідентичності;
- ✓ вміння консультивати жінку з післяпологовими депресіями;
- ✓ вміння консультивати жінок з постабортними синдромами;
- ✓ вміння працювати з перинатальними та неонатальними втратами, тощо;
- ✓ уміння організовувати та надавати психологічну допомогу, здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну допомогу відповідно до запиту;

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Місце навчальної дисципліни «Перинатальна психологія та психологія материнства» визначається фундаментальною роллю для майбутніх психологів знань, вмінь та навичок з організації психологічної роботи з сім'ями у період очікування народження дитини; роботи із жінками з післяпологовими депресіями; постабортними синдромами; роботи з перинатальними та неонатальними втратами; важливістю здійснення заходів з питань збереження психічного здоров'я жінки. Дисципліна поєднує теоретичні та прикладні аспекти таких галузей знань як «Загальна психологія», «Психофізіологія», «Психодіагностика», «Вікова психологія», «Соціальна психологія» та ін.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Демонструвати розуміння сутнісного змісту категорій, теоретичних понять і законів перинатальної психології та психології материнства та здатність оперувати ними у професійній діяльності
2. Виявляти і прогнозувати тенденції перебігу особистісних та міжособистісних психічних процесів в період планування та перебігу вагітності на основі знання їх закономірностей.
3. Здійснювати пошук необхідної для професійної діяльності інформації з різних джерел, зокрема, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.
4. Вміти реферувати наукові джерела, обґрунтовуючи власні позиції щодо їх змісту, та робити самостійні висновки.
5. Проявляти спроможність самостійно обирати й застосовувати інструментарій і технології психологічного супроводу матері та сім'ї в період планування, виношування та народження дитини.
6. Проявляти спроможність шукати власні способи вирішення психологічних проблем, що виникають у процесі професійної діяльності, аргументовано пропонувати їх зацікавленим суб'єктам.
7. Складати та реалізовувати план психологічного консультування з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей матері та сім'ї, здійснювати моніторинг ефективності власних дій у його процесі.
8. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічного супроводу та допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, тренінгів, ігор тощо, для допомоги в період планування, виношування та народження дитини.
9. Ефективно взаємодіяти за допомогою особистісних, соціально-психологічних факторів та механізмів взаєморозуміння та взаємовпливу.
10. Відповідально ставитись до професійного самовдосконалення, самонавчання та саморозвитку
11. Знати та дотримуватись етичних принципів професійної діяльності психолога в перинатальних закладах.
12. Розуміти в усіх видах професійної діяльності важливість збереження та зміцнення соматичного і психічного здоров'я (власного й навколишніх), що інтегрується у почуванні стану загального благополуччя (згідно з стратегієюм ВООЗ).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів навчання з навчальної дисципліни, є:

- своєчасність та повнота обсягу виконання всіх навчальних завдань, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння самостійно аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку та розвитку;
- вміння застосовувати методи психологічної діагностики, психокорекції та психопрофілактики на практиці;
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за *поточним* та *підсумковим* контролюми.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі (тестування, контрольна робота, самостійної роботи).

Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки виконаних завдань. Усі контрольні заходи включено до 100-бальної шкали оцінювання.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, де 50 балів відводиться на оцінку усних відповідей студентів, тестування, презентації, виконання самостійної роботи та контрольної роботи і 50 балів – на оцінювання відповідей студентів на заліку.

На семінарських заняттях студенти за *усну відповідь* та *письмову відповідь* (тестування) максимально можуть отримати 5 балів. При цьому, студенти здійснюють огляд літератури за ключовими поняттями теми, анотують та конспектують першоджерела, оформляють відповіді на питання семінару у вигляді асоціативних малюнків-схем, пишуть есе, розглядають практичні ситуації, дискутують з приводу напрямків психологічної допомоги особам, розробляють заходи психологічної просвіти з питань надання психологічної допомоги у періоди планування, виношування та народження дитини.

Усне опитування студентів може здійснюватись індивідуально або фронтально. Загальний бал за цей вид роботи по кожному змістовому модулю виводиться з середнього балу за всі усні і письмові відповіді.

Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота																	Су м а	
Змістовий модуль №1								Самостійна робота										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T16	T17	18	19	20	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	10	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Програмові вимоги до заліку **навчальної дисципліни**

Перинатальна психологія і психологія материнства

1. Перинатальна психологія у світовій практиці та на теренах України.
2. Основні напрями практичної діяльності перинатального психолога.
3. Кризи становлення материнської сфери жінки.
4. Становлення материнської ідентичності жінки.
5. Психологічна готовність до материнства.
6. Підготовка вагітної жінки допологів.
7. Партнерські пологи.
8. Перинатальні та неонатальні втрати.
9. Консультація психолога як психологічна допомога угорі.
10. Постабортний синдром.
11. Наукові дослідження у галузі перинатальної психології та психології материнства.
12. Психологічна готовність до материнства.
13. Підготовка вагітної жінки допологів.
14. Ювенальна, зріла та пізня вагітності.
15. Кризи становлення материнської сфери жінки.
16. Становлення материнської ідентичності жінки.
17. Потреба в дітях. Особливості потреби в дітях у сучасній Україні.
18. Психологія вагітності. Етапи виношування дитини та психологія пологів.
19. Криза народження
20. Розвиток дитини у ранньому онтогенезі і функції матері.
21. Перша вагітність, друга та наступні вагітності.
22. Стосунки між сіблінгами
23. Реалізація потреби в дітях через усиновлення чи сурогатне материнство.
24. Психологічний супровід становлення родительської ідентичності усиновителів.

25. Девіантне материнство, проблема позбавлення материнства.
26. Робота психолога у соціальній службі з жінкамиматерями.
27. Методи роботи перинатального психолога
28. Наукові дослідження у галузі перинатальної психології та психології материнства
29. Психологічна допомога сім'ї в період виношування дитини.
30. Групові види роботи по підготовці жінки допологів.
31. Партнерські пологи, роль партнера у підготовці жінки до пологів, та упологах.
32. Типові страхи вагітної жінки. Міфи про виношування дитини.
33. Матері одиночки, «дитина для себе».
34. Багатодітні сім'ї, особливості материнської сфери багатодітної матері
35. Наукові дослідження у галузі перинатальної психології та психології материнства.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (пояснення)
90 – 100	A	зараховано (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
80 – 89	B	зараховано (вище середнього рівня з кількома помилками)
70 – 79	C	зараховано (загалом правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
60 – 69	D	зараховано (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
50 – 59	E	зараховано (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
26 – 49	FX	незараховано (з можливістю повторного складання)
0-25	F	незараховано (з обов'язковим повторним курсом)

Програма навчальної дисципліни

- Тема 1.** Перинатальна психологія у світовій практиці та на теренах України. Основні напрями практичної діяльності перинатального психолога.
- Тема 2.** Кризи становлення материнської сфери жінки. Становлення материнської ідентичності жінки.
- Тема 3.** Психологічна та фізіологічна готовність до материнства.
- Тема 4.** Підготовка вагітної жінки до пологів. Етапи виношування дитини, психологічне наповнення триместрів вагітності. Психологія пологів.
- Тема 5.** Становлення батьківської ідентичності чоловіка. Етапи становлення батьківської ідентичності.
- Тема 6.** Роль батька дитини у психологічному здоров'ї матері та дитини. Підготовка до партнерських пологів. Партнерські пологи.
- Тема 7.** Перинатальні та неональні втрати. Консультація психолога як психологічна допомога у горі.
- Тема 8.** Постабортний синдром. Симптоми, діагностика, допомога.
- Тема 9.** Ненормативна криза бездітності та особливості її подолання
- Тема 10.** Порівняльний аналіз методологічних особливостей застосування методів психодіагностики у психології вагітності та материнства.
- Тема 11.** Проективні методи роботи з вагітною жінкою психології.
- Тема 12.** Технологія використання проективних методів роботи.
- Тема 13.** Практична діяльність психолога у перинатальних закладах
- Тема 14.** Програма психологічної підготовки вагітної жінки до перших пологів
- Тема 15.** Наукові дослідження у галузі перинатальної психології та психології материнства.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Перинатальна психологія у світовій практиці та на теренах України. Основні напрями практичної діяльності перинатального психолога.	2	2				10

<p>Тема 2. Кризи становлення материнської сфери жінки.</p> <p>Становлення материнської ідентичності жінки.</p>	2	2				8
<p>Тема 3.</p> <p>Психологічна готовність до материнства.</p> <p>Підготовка вагітної жінки до пологів.</p> <p>Партнерські пологи.</p>	2	2	2			8
<p>Тема 4 Підготовка вагітної жінки до пологів. Етапи виношування дитини, психологічне наповнення триместрів вагітності.</p> <p>Психологія пологів.</p>		2	2			8
<p>Тема 5.</p> <p>Становлення батьківської ідентичності чоловіка.</p> <p>Етапи становлення батьківської ідентичності.</p>		2	2			8
<p>Тема 6. Роль батька дитини у психологічному здоров'ї матері та дитини.</p> <p>Підготовка до партнерських пологів.</p> <p>Партнерські пологи.</p>		2	2			8

Тема 7. Перинатальні та неонатальні втрати. Консультація психолога як психологічна допомога у горі. Постабортний синдром.	2	2	2			10
Тема 8. Постабортний синдром. Симптоми, діагностика, допомога.		2	2			
Тема 9. Ненормативна криза бездітності та особливості її подолання	2	2	2			6
Тема 10. Порівняльний аналіз методологічних особливостей застосування методів психодіагностики у психології вагітності та материнства.		2	2			8
Тема 11. Проективні методи роботи з вагітною жінкою психології.		2	2			6
Тема 12. Технологія використання проективних методів роботи.		2	2			6
Тема 13. Практична діяльність психолога у перинатальних закладах	2	2	2			8

Тема 14. Програма психологічної підготовки вагітної жінки до перших пологів		2	2			6
Тема 15. Наукові дослідження у галузі перинатальної психології та психології материнства.	2	2	2			8
Усього годин	180	30	30			120

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин(ст/з в)
1	Потреба в дітях. Особливості потреби в дітях у сучасній Україні.	2/0
2	Кризи становлення материнської сфери жінки. Становлення материнської ідентичності жінки.	2/2
3	Психологічна готовність до материнства. Підготовка вагітної жінки до пологів.	2/2
4	Врахування вікових особливостей вагітної жінки у роботі з нею. Ювенальна, зріла та пізні вагітності.	2/0
5	Психологія вагітності. Етапи виношування дитини та психологія пологів. Криза народження	2/0
6	Родова депресія. Діагностика, шляхи подолання.	2/0
7	Робота психолога по Підготовці вагітної Жінки до пологів	2/0
5	Розвиток дитини у ранньому онтогенезі і функції матері.	2/0
8	Перша вагітність, друга та наступні вагітності. Стосунки між сіблінгами.	2/0
9	Перинатальні та неонатальні втрати. Консультація психолога як психологічна допомога у горі.	2/2
10	Постабортний синдром. Діагностика, шляхи подолання.	2/0
11	Реалізація потреби в дітях через усиновлення чи сурогатне материнство..	2/1
12	Психологічний супровід становлення родителів ідентичності усиновителів	2/0

13	Девіантне материнство, проблема позбавлення материнства. Робота психолога у соціальній службі з жінками матерями.	2/1
14	Методи роботи перинатального психолога.	2/0
15	Проективний малюнок «Мої пологи», «Моя дитина». Психотерапевтичний потенціал проєктивних методів роботи	2/0
	Всього	30/8

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	Бали (максимум за тему)
1	Перинатальна психологія у світовій практиці та на теренах України.	5	5
2	Основні напрями практичної діяльності перинатального психолога.	5	5
3	Кризи становлення материнської сфери жінки. Становлення материнської ідентичності жінки.	5	
4	Ювенальна, зріла та пізні вагітності.	5	5
5	Психологічна допомога сім'ї в період виношування дитини	3	5
6	Групові види роботи по підготовці жінки до пологів.	5	5
7	Партнерські пологи, роль партнера у підготовці жінки до пологів, та у пологах.	5	5
8	Типові страхи вагітної жінки. Міфи про виношування дитини.	5	5
9	Матері одиночки, «дитина для себе». Психологічний супровід.	5	5
10	Багатодітні сім'ї, особливості материнської сфери багатодітної матері.	5	5
11	Кризи становлення материнської ідентичності., «украдене материнство» - девіантна поведінка бабусі.	5	5
12	«Украдене материнство» - девіантна поведінка бабусі.	5	5
13	Технологія побудови програм психологічного супроводу вагітності.	5	5
14	Тренінг у роботі з майбутньою матір'ю..	5	5
15	Форми роботи з сім'єю у період виношування першої дитини.	5	5
16	Робота з бездітною парою. Підготовка до усиновлення.	5	5
17	Підготовка до усиновлення. Зміст та форми роботи.	5	5

18	Особливості становлення родителівської сфери Усиновлювачів	5	5
19	Розлучення та діти у зведених сім'ях.	5	5
20	Підготовка дитини до народження брата /сестри.	5	5
21	Велика вікова різниця між дітьми, проблеми та рішення.	5	5
22	Внутрішня картина здоров'я вагітної жінки	5	5
8	Разом	120	

9. Індивідуальні завдання

Робота з обдарованими студентами через надання інформаційної підтримки та індивідуальних консультацій за запитом студентів.

Робота зі студентами які не встигають через індивідуальні консультації та контроль про виконану роботу вибірка на основі аналізу успішності за журналом та на основі спостережень.

10. Методика навчання

Лекції практичні, самостійна робота, індивідуальні наукові завдання, індивідуальні консультації, інформаційна підтримка.

11. Методи контролю

Поточне оцінювання та підсумковий залік.

Рекомендована література

Основна та допоміжна

1. Авдеева Н. Н., Мещерякова С. Ю. Вы и младенец: у истоков общения. – М.: Педагогика, 1991. – 158с.
2. Айви А. Е., Айви М. Б., Саймэк-Даунинг Л. Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и техники: практическое руководство. – М., 2000. – 487с.
3. Айламазян Э. К. Акушерство. Учебник для студентов мед. вузов. – СПб.: «Специальная литература», 1997. – 496с.
4. Алешина Ю. Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. – М.: Класс, 2000. – 208с.
5. Баженова О. В., Баз Л. Л., Копыл О. А. Готовность к материнству: выделение факторов, условий психологического риска для будущего развития ребенка // Синапс. – 1993. – № 4. – с.35–42.
6. Батьків не обирають...(проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні). – К.: А. Л. Д., 1997. – 144с.
7. Боровикова Н. В. Боль при родах и ее подавление // Материалы 3-й межобластной научно- практической конференции “Нелекарственная терапия патологии репродуктивной системы человека”, 2001. Сборник трудов ВМА. Том 53., выпуск 4. – С.213–221.
8. Братусь И. Как рождали в старину? // Для будущих мам. – 2004. – № 2. – С.11–14.
9. Брутман В. И., Варга А. Я., Радионова М. С. Особенности семейного воспитания и личностные характеристики женщин, бросающих своих детей // Психология сегодня. Ежегодник Рос. психол. об-ва. – Т. 2. Вып. 4. – М., 1996. – С.151–152.
10. Брутман В. И., Варга А. Я., Хамитова И. Ю. Предпосылки девиантного материнского поведения // Психологический журнал. – 2000. – Т.21. – №2. – С.79–87.
11. Брутман В. И., Ениколопов С. Н., Миледина Л. В. Материнская агрессия, отказ от ребенка и репродукция циклов семейного насилия // Психология сегодня. Ежегодник Рос. психол. об- ва. – Т. 2. Вып. 4. – М., 1996. – С.153–154.
12. Брутман В. И., Ениколопов С. Н. Попытка психологической типологии одного из вариантов девиантного поведения юных – отказа от своего ребенка // Социальная дезадаптация: Нарушения поведения у детей и подростков / Под ред. А. А. Северного. – М., 1996. – С. 142– 144.
13. Брутман В. И., Панкратова М. Г., Ениколопов С. Н. Некоторые результаты обследования женщин,отказывающихсяотсвоихноворожденныхдетей//Вопросыпсихологии.– 1994.– № 5. – С. 31–37.
14. Брутман В. И. Психологические феномены, возникающие в связи с нежеланной беременностью // Психология сегодня. Ежегодник Рос. психол. об- ва. – Т. 2. Вып. 4. – М., 1996. – С.150–151.
15. Брутман В. И., Радионова М. С., Ениколопов Н. С. Нежеланная беременность у жертв сексуального насилия (психолого-психиатрические аспекты проблемы)

- // Вопросы психологии. – 1995. – № 1. – С.33–40.
16. Брутман В. И., Радионова М. С. Формирование привязанности матери к ребенку в период беременности // Вопросы психологии. – 1997. – №7.–
  17. Васильева О. С., Могилевская Е. В. Групповая работа с беременными женщинами: социально-психологический аспект // Психологический журнал. – 2001. – том 22. – № 1. – С. 82–89.
  18. Васильева В. В., Орлов В. И., Сагамонова К. Ю., Черноситов А. В. Психологические особенности женщин с бесплодием // Вопросы психологии. – № 6. – 2003. – С.93–98.
  19. Витек К. Проблемы супружеского благополучия. – М.: Прогресс, 1988. – 138с.
  20. Ворник Б. М., Говорун Т. В. Дифференциально-диагностические критерии нарушений половой ориентации // Сексопатология и андрология. Методическое пособие для врачей. Вып. 1. – К.: Центр сексологии и андрологии, 1994. – С.117–124.
  21. Гасюк М. Врахування вікових особливостей породіль при наданні консультаційної допомоги психологом у перинатальному закладі // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 41. Серія: психологічні науки: Збірник наукових праць у 2-х т. – Чернігів: ЧОПУ, 2006. – Вип. 41. – Том 1. – С. 53–56.
  22. Гасюк М. Перспективи розвитку психології вагітності // Особистість у розбудові відкритого демократичного суспільства в Україні. Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції. – Дрогобич: “Коло”, 2005. – С.301–302.
  23. Гасюк М., Іщук О., Шевчук Г. Використання психомалюнку для психологічної підготовки вагітної жінки до пологів (30–40 тижні вагітності) // Психологія і суспільство. – 2006. – №3. – С. 140–148.
  24. Гасюк М., Шевчук Г. Вагітність як нормативна криза особистості жінки // Особистість у розбудові відкритого демократичного суспільства в Україні. Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції. – Дрогобич: “Коло”, 2005. – С.132–133.
  25. Гасюк М. Б., Шевчук Г. С., Іщук О. Ю. Психологічні особливості емоційного стану вагітної жінки у першому триместрі вагітності (виношування першої дитини) // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: ВЦВ ЦІТ, 2006. – Вип. 11. – Ч. 2. – С.118–124.
  26. Гроф С. Холотропное сознание: Три уровня человеческого сознания и их влияние на нашу жизнь. – М.: ООО “Изд-во АСТ” и др., 2003. – 267с.
  27. Дружинин В. Н. Психология семьи. – Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – 208с.
  28. Эйдемиллер Э. Г., Добряков И. В., Никольская И. М. Семейный диагноз и семейная психотерапия. Учебное пособие для врачей и психологов. Изд. 2-е, испр. и доп. – СПб.: Речь, 2006. – 352с.
  29. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкий В. В. Семейная психотерапия. – Л.: Медицина, 1989. – 192с.
  30. Життєві кризи особистості: Науково-методичний посібник: У 2 т./ В. М. Доній, Г. М. Несен, Л. В. Сохань, І. Г. Єрмаков та ін. – К.: ІЗМН, 1998. – Ч. 2. – 568с.
  31. Захаров А. И. Ребенок до рождения и психотерапия последствий
  32. Карвасарський Б. Д. (общая редакция). Психотерапевтическая энциклопедия. –

- СПб.: Питер Ком, 1998. – 752с.
33. Кон И. С. Ребенок и общество. – М., 1988. – 234с.
  34. Консультування сім'ї: методичні поради для консультування батьків. – Ч. 2 / За ред. В. Г. Постового. – К.: ДЦССМ, 2003. – 303с.
  35. Корнієнко О. В. Індивідуально-психологічна діагностика при розробці програм збереження здоров'я жінок (на матеріалах кризового періоду). – Автореферат канд. дис. – К., 1994. – 26 с.
  36. Кочюнас Р. Психологическое консультирование и групповая психотерапия. – М.: Академический проект; Трикста, 2004. – 464с.
  37. Крайг Г. Психология развития. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 992с.
  38. Ланцбург М. Е. О применении экзистенциально-гуманистического подхода в психологическом консультировании беременных женщин и молодых родителей // Журнал практического психолога. – 2003. – № 4–5.
  39. Ланцбург М. Е. Психологическая помощь семье в период ожидания ребенка и первого года его жизни // Психотерапия и клиническая психология: методы, обучение, организация. Материалы Российской конференции “Психотерапия и клиническая психология в общемедицинской практике”. – 26-28 мая 1999. – СПб – Иваново: Ивановская государственная медицинская академия, Российская психотерапевтическая ассоциация, 2000. – С.313–320.
  40. Ланцбург М. Е. Раскрытие темы родов в групповой подготовке к родам в роддоме // Перинатальная психология и медицина. Сборник материалов межрегиональной конф. – СПб.: АМСУ, 2001. – С.213–218.
  41. Ліщинська О. А. Етнокультурні передумови психологічної допомоги // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ, 2000. – Вип. 5. Ч.1. – С. 230– 236.
  42. Лосева В., Луньков А. Страхі вокруг беременности // Психологическая консультация. – 1998. – №1. – С.21–34.
  43. Максимович О. М., Постовий В. Г. Особливості виховання дітей із розлучених сімей: Навч.- методичний посібник. – К.: ДЦССМ, 2004. – 140 с.
  44. Малкина-Пых И. Г. Семейная терапия. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992с.
  45. Мальована Ю. М. Сімейні фактори формування материнської сфери у жінок із загрозою переривання вагітності. – 19.00.04. – Медична психологія. – Автореферат канд. дис. – К. 2007. – 20с.
  46. Мид М. Культура и мир детства. – М.: Наука, 1988. – 429с.
  47. Мещерякова С. Ю. Психологическая готовность к материнству// Вопросы психологии. 2000. №5. – С. 18–27.
  48. Минюрова С. А., Тетерлева Е. А. Диалогический подход к анализу смыслового переживания материнства // Вопросы психологии. – 2002. – № 4. – С.63–75.
  49. Многотомное руководство по акушерству и гинекологии /Ответств. ред. Л. С. Персианинов. – М.: МЕДГИЗ. – Т.1. – 1961. – 518с.
  50. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення./ За ред. проф. А. Й. Капської. – К.: ДЦССМ, 2003. – 184с.
  51. Мор Т., Кампанелла Т. Утопія. Місто Сонця. – К.: Дніпро, 1988. – 207с.
  52. Москалець В. П., Гасюк М. Б., Іщук О. Ю., Шевчук Г. С. Використання психомалюнку для психологічної підготовки вагітної жінки до пологів: 30 – 40 тиждень вагітності, практичний аспект // Практична психологія і соціальна

- робота. – 2007. – № 12. – С.
53. Навіщо батькам ходити до школи / Упоряд. М. Голубенко. – К.: Вид. дім “Шкіл. світ”: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128с.
  54. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 464с.
  55. Общая психодиагностика / А. А. Бодалев, В. В. Столин и др. – СПб.: Изд-во “Речь”, 2002. – 440 с.
  56. Овчарова Р. В. Психологическое сопровождение родительства. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2003. – 319с.
  57. Осадько О. Технології психологічного консультування. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.
  58. Основи загальної і медичної психології: Підручник / За ред. І. С. Вітенка, О. С. Чабана. – Т.: Укрмедкн., 2003. – 342с.
  59. Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 536с.
  60. Пашукова Т. І., Допіра А. І., Дьяконов Г. В. Практикум із загальної психології / За ред. Т. І. Пашукової. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 204 с.
  61. Пэрну Л. Я жду ребенка. – М.: Медицина, 1989. – 286с.
  62. Петрунько О. В. Актуальні проблеми сексуального виховання підлітків. – К.: ДЦССМ, 2004. – 80 с.
  63. Повалій Л. Християнські цінності української родини: традиції і сучасність // Початкова школа. – 2005. – №2. – С.52–54.
  64. Помагайбо В., Помагайбо О. Пренатальна педагогіка// Психолог. – 2003. – листопад43 (91). – с. 2-3.
  65. Програма формування педагогічної культури батьків / За ред. Постового В. Г. – К., 2003. – 108 с.
  66. Психологічна допомога сім’ї: Посібник / За ред. З. Кісарчук. – К., 1998. – 182с.
  67. Психологія життєвої кризи/ Відп. ред. Т. М. Титаренко . – К.: Агропромвидав України, 1998. – 348 с.
  68. Психология человека от рождения до смерти / Под ред. А. А. Реана. – СПб.: прайм- ЕВРОЗНАК, 2001. – 656 с.
  69. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие. – Самара: Изд. Дом “БАХРАХ-М”, 2002. – 672с.
  70. Райгородский Д. Я. Психология личности. Т. 1. Хрестоматия издание третье, дополненное. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2002. – 512с.
  71. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога: Учеб. пособие: В 2 кн. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2002. – Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. – 384 с.; Кн. 2: Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приемы и упражнения. – 480 с.
  72. Романова Е. С. Графические методы в практической психологии. – СПб.: Речь, 2002. – 416с.
  73. Ромек В. Г., Конторович В. А., Крукович Е. И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. – СПб.: Речь, 2004. – 256с.
  74. Ряплова Е. А. Изменения в организме и психике женщины во время

- беременности.// Материалы 3-й межобластной научно-практической конференции “Нелекарственная терапия патологии репродуктивной системы человека”, 2001. Сборник трудов ВМА. Том 53., выпуск 4. – С.19–37.
75. Ряплова Е. А., Коряков Я. И. Психологические аспекты подготовки молодой семьи к рождению здорового ребенка // Практическая психология, 2 том, Екатеринбург, 1999. – С. 123–138.
76. Ряплова Е. А., Лыскина Н. И. Исследование потребности женщин в психологическом сопровождении беременности// Практическая психология, 2 том, 2000. – С.44–56.
77. Сатир В. Как строить себя и свою семью. – М.: Педагогика-Пресс, 1992. – 192с.
78. Семиченко В. А. Психология эмоций. – К.: “Магістр-S”, 1998. – 128с.
79. Семья: Кн. для чтения. Кн. I. / Сост. И. С. Андреева, А. В. Гулыга. – М.: Политиздат, 1990. – 346 с.
80. Семья: Кн. для чтения. / Сост. И. С. Андреева, А. В. Гулыга. – М.: Политиздат, 1990. – Кн. II. – 527с.
81. Сирс У., Сирс М. В ожидании малыша. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 576с.
82. Стюарт В. Работа с образами и символами в психологическом консультировании. Пер. с англ. Н. А. Хмелик. – М.: Независимая фирма «Класс», 1998. – 376с.
83. Таланов В. Л., Малкина-Пых И. Г. Справочник практического психолога. – СПб.: Сова, М.: ЭКСМО, 2004. – 928с.
84. Терещенко Н. М. Стативно-рольова структура жіночої тілесної ідентичності. – Автореферат канд. дис. – Харків, 2003. – 19с.
85. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. – К.: Либідь, 2003. – 376с.
86. Тробіш Інґрід. Бути жінкою – це радість...і яка роль в цьому чоловіка. – Львів: Свічадо, 1998. – 120с.
87. Трушкина С. В. Материнский инстинкт – что это? // Перинатальная психология и психология родительства. – 2006. – №1. – С. 42–49.
88. Трча С. Мы ждем ребенка. – Прага: Авиценум, 1987. – 207с.
89. Учебное пособие по психологии материнства. Для факультетов: психологических, медицинских и социальной работы. – Самара: Издательский Дом БАХРАХ-М, 2003. – 784с.
90. Филиппова Г. Г. Материнство и основные аспекты его исследования в психологии // Вопросы психологии. – 2001. – № 2. – с.22-36.
91. Филиппова Г. Г. Материнство: сравнительно-психологический подход // Психологический журнал. – 1999. – Т. 20, № 5. – с.81-88.
92. Филиппова Г. Г. Метод рисуночного теста в психологической работе с беременными // Исследовательский Центр Семьи и Детства РАО. Научный Центр Психического здоровья РАМН. 2005. – Вып. 6. – С.84–98.
93. Филиппова Г.Г. Психология материнства: Учеб. пособие. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 240с.
94. Филиппова Г.Г. Развитие ребенка в раннем онтогенезе и функции матери // Психология и психоанализ беременности: Учеб. пособие по психологии материнства/ Ред. – составитель Д. Я. Райгородский. – Самара: Изд. Дом БАХРАХ – М, 2003. – 784с.

95. Фонтана Д. Как справиться со стрессом. – Перри Г. Как справиться с кризисом. – М., 1995. – 352 с.
96. Формування сексуальної культури молоді / Балакірева О. М. та ін. – К.: Державний ін-тут проблем сім'ї та молоді, Укр. ін-тут соціальних досліджень, 2004. – Кн. 9. – 132с.
97. Хоментаусткас Г. Т. Семья глазами ребенка. – М.: Педагогика, 1989. – 160с.
98. Чемберлен Д. Разум вашего новорожденного ребенка / Перевод с английского. – М.: Независимая фирма «Класс», 2004. – 224с.
99. Черній А. М. Дисертація як кваліфікаційна наукова праця: Посібник / За заг. ред. І. І. Ібадуліна. – К.: Арістей, 2004. – 232 с.
100. Шевчук Г. С. Іщук О. Ю. Історичний аспект становлення досліджень у галузі психологічної допомоги жінці під час вагітності та народження дитини // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 41. Серія: психологічні науки: Збірник наукових праць у 2-х т. – Чернігів: ЧДПУ, 2006. – Вип. 41. – Том 2. – С.181–184.
101. Шевчук Г. С. Іщук О. Ю. Психологічна експрес-підготовка вагітних до пологів: особливості групової роботи з використанням методів арт-терапії // Актуальні проблеми практичної психології. Збірник наукових праць. – Херсон. – ППВишемирський В. С., 2007. – С. 231–236.
102. Шевчук Г. С. Особливості психологічного супроводу вагітних жінок, які виношують першу дитину: Магістерська дисертація. – Івано-Франківськ, 2007. – 174с.
103. Шмурак Ю. И. Пренатальная общность // Человек. – 1993. – № 6. – с.24-37.
104. Шнейдер Л. Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель – Пресс, 2000. – 512с.
105. Ярошевский М. Г. История психологии: от античности до середины XX века. – М., 1996. – 368 с.
106. Яценко Т. С. Від тестового до психоаналітичного розуміння психомалюнку // Педагогіка і психологія. – 1995. – №2. – С. 11. – 23.
107. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2004. – 679 с.
108. Яценко Т., Теслюк П. Особливості застосування малюнкових методик у роботі групи АСПН та у практиці онтопсихологічного дослідження: контури порівняльного аналізу // Психологія і суспільство. – 2005. – №4. – С. 131. – 135.
109. Яценко Т. С., Чобітько М. Г., Доцевич Т. І. Малюнок у психокорекційній роботі психолога-практика [на матеріалі психоаналізу комплексу тематичних малюнків]. – Черкаси: “Брама”, видавець Вовчок О. Ю., – 2003. – 216 с.
110. <http://www.psymana.ru/>